

Teresa Wyłupek

Ocena florystyczno-siedliskowa fitocenoz trwałych użytków zielonych obszaru Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058 oraz ich wartość przyrodnicza i paszowa

Rozprawy Naukowe UP w Lublinie 391, Lublin 2018, ss. 145

Ocenę stanu jakościowego i ilościowego zbiorowisk trawiastych siedliska przyrodniczego Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058 przeprowadzono w latach 2010–2014. Badania podjęto z uwagi na ubogą dokumentację florystyczną obiektu. Na podstawie 340 zdjęć fitosocjologicznych wykonanych metodą Braun-Blanqueta dokonano klasyfikacji fitosocjologicznej jednorodnych płatów roślinności łąkowej oraz przeprowadzono analizy numeryczne. Do oceny różnorodności gatunkowej wyróżnionych fitocenoz zastosowano wskaźniki: Shannona-Wienera (H'), równocенności (J), Simpsona (H), bogactwa gatunkowego (S). Warunki siedliskowe wyróżnionych syntaksonów scharakteryzowano na podstawie odczynu oraz zawartości N, P, K, Ca i Mg w glebach. Wartość użytkowo-paszową fitocenoz określono na podstawie liczb wartości użytkowej runi (LWU), wielkości plonów suchej masy, zawartości N, P, K, Ca, Mg i Na w suchej masie oraz obliczonych stosunków równoważnikowych $K : (Ca + Mg)$ i wagowych $K : Na$, $K : Mg$ i $Ca : P$. Próbkę materiału roślinnego i glebowego do analiz chemicznych pobierano przed zbiorem pierwszego pokosu runi z wytypowanych, reprezentatywnych powierzchni. Analizy wykonano w Centralnym Laboratorium Agroekologicznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Wartości oceny różnorodności gatunkowej wyróżnionych fitocenoz (H' , J , H , S) oraz wyniki analiz chemicznych materiału roślinnego i glebowego opracowano statystycznie z użyciem systemu SAS 9.2 z Enterprise Guide oraz programu Statistica. Przeprowadzone badania wykazały, że siedlisko przyrodnicze Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058 posiada bogate walory florystyczne. Na jego obszarze wyróżniono 21 syntaksonów w randze zespołu lub zbiorowiska roślinnego, w tym 11 fitocenoz z klasy Phragmitetea oraz 10 z klasy Molinio-Arrhenatheretea. Wyróżnione fitocenozy różniły się istotnie wartościami wskaźników różnorodności gatunkowej (H' , J , H , S). Wśród fitocenoz klasy Phragmitetea największą różnorodnością florystyczną (H' , J , H , S) charakteryzował się zespół Caricetum appropinquatae, najmniejszą zaś Phalaridetum arundinaceae. Z kolei w obrębie klasy Molinio-Arrhenatheretea największą wartością wskaźników różnorodności florystycznej charakteryzował się zespół Cirsietum rivularis, a najmniejszą Angelico-Cirsietum oleracei. Fitocenozy klasy Phragmitetea wykształciły się na glebach o odczynie obojętnym lub zasadowym, klasy Molinio-Arrhenatheretea w większości zaś na glebach o odczynie obojętnym. Analizowane gleby charakteryzowały się bardzo niską zawartością przyswajalnego fosforu, niską ogólnego azotu i potasu, na ogół wysoką zawartością wapnia, a zróżnicowaną magnezu. Największe plony suchej masy dawały szuwar trzcinowy Phragmitetum australis oraz łąki wyczyńcowe Alopecuretum pratensis. Najgorzej plonowała runń zespołów turzycy zaostrojonej Caricetum gracilis i kłosówki wełnistej Holcetum lanati. Wartość paszowa wyróżnionych fitocenoz zależała od zawartości N, P, K, Ca i Mg w glebie i runi oraz była dodatnio skorelowana z różnorodnością gatunkową. Runń fitocenoz klasy Molinio-Arrhenatheretea charakteryzowała się lepszą wartością paszową od runi fitocenoz klasy Phragmitetea. Wynikało to głównie z optymalnej dla zwierząt zawartości azotu, wapnia i magnezu w paszy. Natomiast zawartość fosforu w suchej masie runi analizowanych fitocenoz była niedostateczna, a potasu kształtowała się od niedostatecznej do nadmiernej. Stosunki równoważnikowe $K : (Ca + Mg)$ i wagowe $K : Na$, $K : Mg$ i $Ca : P$ obliczone na podstawie zawartości poszczególnych składników w suchej masie runi były na ogół zbyt szerokie lub zbyt wąskie, rzadziej natomiast oscylowały wokół optymalnej wartości w aspekcie przydatności paszowej. Wartość użytkowa wyróżnionych fitocenoz kształtowała się od miernej do bardzo dobrej. Największą wartością użytkową wyróżniały się fitocenozy Alopecuretum pratensis, najgorszą zaś fitocenozy Phragmitetum australis. Wyniki przeprowadzonych badań wzbogaciły florystyczną dokumentację obiektu Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058, będąc istotnym elementem planowania przestrzennego. Zmiany obserwowane na przestrzeni ostatnich lat świadczą o konieczności kontynuowania monitoringu tego terenu celem nie tylko ochrony zagrożonych wyginięciem siedlisk z wyznaczeniem cennych trwałych użytków zielonych, lecz także oceny ich przydatności użytkowo-paszowej.